

LAUSUNTO

VN/14269/2025

Vastaanottaja: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto 14.5.2025

Kuuleminen 15.5.2025

Aihe: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (Tane) kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle julkisen talouden suunnitelman selonteosta 2026–2029. Tane edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnassa, joten lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin.

Talouspoliittisia päätöksiä tulee arvioida myös sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta

Talouspolitiikan linjauksilla vaikutetaan aina myös ihmisten elämään ja arkeen, minkä vuoksi talouspolitiikalla vaikutetaan väistämättä myös sukupuolten tasa-arvoon joko sitä edistäen tai heikentäen. Sukupuolivaikutusten arviointi tulee olla kiinteä osa talouspoliittisten toimien ja prosessien kokonaisuutta.

Tane toteaa, että julkisen talouden suunnitelmaa koskeva selonteko ei sisällä sukupuolivaikutusten arviointia tai arviota vaikutuksista sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Ilman kattavaa arviota uudistusten ja menosäästöjen sukupuolivaikutuksista

on vaikeaa selvittää, millaisia vaikutuksia talouspoliittisilla toimilla on tasa-arvon kehitykseen sekä naisten ja miesten asemaan yhteiskunnassa. Tane huomauttaa, että tasa-arvolain (4§) mukainen velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa koskee niin valtioneuvostoa kuin myös lainsäätäjää.

Hallitus on toteuttanut kuluneella hallituskaudella merkittäviä rakenteellisia uudistuksia ja sopeutustoimia Suomen julkisen talouden tasapainottamiseksi, minkä johdosta sukupuolivaikutusten arviointi on entistä tärkeämpää. Yksittäisten talouspoliittisten päätösten rinnalla on kyettävä arvioimaan myös politiikkatoimien yhteisvaikutuksia. **Esimerkiksi hallituskaudella toteutettujen laajojen työmarkkinamuutosten sekä sosiaaliturvaan¹ tehtyjen muutosten yhteisvaikutuksia olisi tärkeää arvioida sukupuolten tasa-arvon edistämisen näkökulmasta myös pitkällä aikavälillä. Arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota ei-toivottujen vaikutusten kasautumiseen tietyille ihmisryhmille.**

Hyvinvointialueiden tehtäviin liittyvät muutokset tulee arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta

Tane korostaa myös hyvinvointialueiden toimintaan ja rahoitukseen liittyvien muutosten arviointia sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Hyvinvointialueet ovat kuntien ohella maamme suurimpia työnantajia, ja niiden työntekijöistä yli 80 % on naisia. Hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvollisuus laatia suunnitelmat yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. **Tane korostaa, että oikein kohdennetuilla ja riittävästi resursoiduilla sosiaali- ja terveyspalveluilla voidaan vaikuttaa esimerkiksi sukupuolittuneisiin hyvinvointieroihin.**

Selonteon mukaan hyvinvointialueiden rahoitukseen kehyskaudella vaikuttavat useat tehtävämuutokset. Tanen arvion mukaan muun muassa seuraavia muutoksia olisi tärkeää seurata sukupuolivaikutusten osalta: omaishoidon ja perhehoidon palkkiotason nostaminen, vammaispalvelulain soveltamisalan rajaaminen, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon palveluvalikoiman rajaaminen ja sosiaalityöntekijän työn velvoitteiden keventäminen.

¹ Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi 23.9.2024 arviomuistion sosiaaliturvalainsäädäntöön liittyvien hallituksen esitysten ja säädösten yhteisvaikutuksista. Muistion keskeinen johtopäätös on, että muutosten merkittävimmät negatiiviset vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvaisessa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin henkilöihin. Esimerkiksi asumistukeen ja työttömyysturvan työssälöehtoon tehtävät muutokset kohdistuvat enemmän naisiin, jotka työskentelevät miehiä useammin määrä- ja osa-aikaisissa työsuhteissa. Myös työttömyyden aikainen työskentely on yleisempää naisilla kuin miehillä. Muistion mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset painottuvat pienituloisiin, erityisesti yksinhuoltajiin ja ikääntyneisiin yksinasuviin, joista enemmistö on naisia

Digitalisaatio ja esimerkiksi tekoäly tarjoavat uusia mahdollisuuksia tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Kuten selonteossa todetaan, hyvinvointialueet ovat sitoutuneet digitaalisten palvelujen kehittämiseen, joskin kehitystahti vaihtelee alueittain.

Tasa-arvon näkökulmasta sosiaali- ja terveysalan digitalisoituminen voi tuoda mukanaan sekä myönteisiä että kielteisiä muutoksia. Hoitotyön tehostaminen, palveluiden osittainen automatisointi sekä saavutettavuuden parantuminen tukevat sotepalveluiden kehittämistä.

Sote-alan digitalisaation ja tekoälyn käytön lisääntyessä on tärkeää huomioida kehityksen vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen ja perusoikeuksiin.

Digitalisaatioon ja tekoälyyn perustuvien järjestelmien haitallisia vaikutuksia sote-alalla voidaan pyrkiä ehkäisemään esimerkiksi huolellisella vaikutusten arvioinnilla.

Valtion tutkimus- ja kehittämisinvestointien tulee tukea myös työmarkkinoiden tasa-arvoa ja vahvistaa laajaa osaamista

Tane pitää tärkeänä varmistaa, että nykyiset ja tulevat julkiset investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan pyrkivät osaltaan purkamaan Suomen sukupuolen mukaan vahvasti eriytyneitä työmarkkinoita, hyödyntävät mahdollisimman laajaa osaamispohjaa ja mahdollistavat eritaustaisten ihmisten kouluttautumisen tukemisen aloille, jotka ovat tulevaisuuden näkökulmasta Suomelle tärkeitä. On esimerkiksi arvioitu, että Suomeen tarvitaan kymmenen vuoden sisällä 130 000 uutta ICT-alan ja tekniikan alan osaajaa.²

Kuten selonteossa todetaan, että valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan valtion talousarvioissa tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärä nousee vuoteen 2030 mennessä siten, että kokonaismäärä vastaa 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen tulee siten olla n. 4,3 mrd. euroa v. 2030.

Teknologinen osaaminen ja digiosaaminen (ml. tekoäly) ovat tärkeässä asemassa suurien yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa sekä turvallisuuden ja huoltovarmuuden takaamisessa. Tane huomauttaa, että naiset ovat edelleen aliedustettuina STEM-aloilla (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka). Suomessa naisten osuus esimerkiksi tekniikan alan opiskelijoista on noussut, mutta pysyttelee edelleen noin kolmanneksessa kaikista alan opiskelijoista.³ Tekniikan ammattilaisista vain joka viides on

² <https://teknologiateollisuus.fi/fi/ajankohtaista/tiedote/selvitys-teknologiateollisuus-tarvitsee-10-vuoden-sisalla-130-000-uutta>

³ <https://www.tek.fi/fi/uutiset-blogit/kolumni-ennatysmaara-ei-riita>

nainen.⁴ Esimerkiksi naisten osuus Suomen teknologiateollisuuden henkilöstöstä on vain 23 % ja Teknologiateollisuuden jäsenyritysten toimitusjohtajista naisia on 12 %.⁵

Naisten vähäinen määrä STEM-aloilla on ongelma, koska se rajoittaa monipuolisen osaamisen ja innovaatioiden kehittymistä teknologiassa ja tieteessä.

Tane pitää tärkeänä, että yhteys tutkimus- ja kehittämispolitiikan, koulutuspolitiikan ja tasa-arvopolitiikan välillä tunnistetaan valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kohdentamisessa ja käytössä. T&K-osaamispuheen vahvistamiseen liittyvillä toimilla tulee purkaa tavoitteellisesti myös koulutuksen ja työelämän sukupuolen mukaista segregatiota, huomioiden erityisesti STEM-alat.

Muita huomioita

Kehyspäättöksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta myönnettäviin valtionavustuksiin tehdään vähennyksiä. Esimerkiksi Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA:n rahoitukseen kohdennetaan 10 miljoonan euron leikkaus. Valtionavustuksilla tuetaan myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tekeviä järjestöjä. Tane pitää tärkeänä arvioida, mikä vaikutus leikkauksilla on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön edistämiseen, mukaan lukien väkivallan ehkäisyyn ja väkivallan uhrien auttamiseen kohdentuvaan työhön.

Pia Sundell
varapuheenjohtaja
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Taina Riski
pääsihteeri
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

⁴ <https://www.tek.fi/fi/uutiset-blogit/tek-tekniikan-yo-koulutuksen-aloittajista-pitaisi-olla-40-naisia-v-2030>

⁵ <https://teknologiateollisuus.fi/emme-voi-jattaa-tekoalyn-kehittamista-pelkastaan-miehille/>